

ฐานข้อมูลรากวัฒนธรรม “ของดีบ้านฉัน” : ศิลปะการแสดง

๑. ชื่อการแสดง

หนังประโมทัย (หนังบักต้อ)

๒. ศิลปะการแสดงเกี่ยวกับ

() ดนตรี () ขับร้อง () รำ/เต้น (✓) ละครที่แสดงเป็นเรื่องราว

๓. ความเป็นมา อัตลักษณ์ สารคุณค่า (ภูมิหลัง ความเชื่อ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ความสำคัญและคุณค่าทางสังคม จิตใจ วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน โอกาสที่ใช้จัดแสดง)

หนังประโมทัย เป็นการการเล่นชนิดหนึ่งในภาคอีสานของไทยคล้ายกับการเล่นหนังตะลุงของภาคใต้ คำว่าหนังประโมทัยนี้มีชื่อเรียก แตกต่างกันไปหลายชื่อ เช่น หนังประโมทัย หนังบักต้อ หนังปลัดต้อ หนังบักปองบักแก้ว แต่ทั้งนี้ส่วนใหญ่มักจะเรียกว่า “หนังประโมทัย” สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากคำว่าปราโมทย์ ที่หมายถึงความบันเทิงใจ ความปลื้มใจ

หนังประโมทัยมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นนั้นคือ การนำเอาหมอลำกับหนังตะลุงมาผนวกเข้าด้วยกันโดยที่ตัวเอก ตัวพระ ตัวนาง หรือตัวที่แสดงเป็นเจ้าพูดภาษากลาง ส่วนตัวตลก เหล่าเสนาอำมาตย์ พูดภาษาถิ่นอีสาน เรื่องที่นำมาแสดง นำวรรณกรรมพื้นบ้านมาแสดง เช่น สังข์ศิลป์ชัย จำปาสีตัน การะเกด ผาแดงนางไอ่ ท้าวกำกาดำ รวบรวมทั้งรามเกียรติ์

หนังประโมทัยคณะหนึ่งมีสมาชิกประมาณ ๕-๑๐ คน เป็นคนเขต ๒-๓ คน ทำหน้าที่พากย์และเจรจาด้วย แต่บางคณะทำหน้าที่เขต้อยอย่างเดียว โดยมีคนเจรจาแยกเป็นชายจริงหญิงแท้ต่างหาก มีนักดนตรีประมาณ ๓-๕ คน เครื่องดนตรีประกอบด้วย ฆ้องวง ๑ ราง ตะโพน ๑ ใบ ฉิ่ง ๑ คู่ ต่อมามีการนำเอาพิณ แคน กลอง ฉิ่ง ฉาบ เข้ามาเสริมเพื่อให้เกิดความไพเราะเร้าใจขึ้น

ความเชื่อของผู้เล่นหนังประโมทัยนั้น มีข้อห้ามต่างๆ ที่ถือเป็นเรื่องเคร่งครัด อย่างเช่น ห้ามตั้งโรงหนังหันหน้าไปทางทิศตะวันตกโดยเด็ดขาด เพราะเชื่อกันว่าเป็นทิศอัปมงคล จะทำให้การแสดงตกต่ำไม่รุ่งเรือง ก่อนการแสดงทุกครั้ง ต้องระลึกถึงครูอาจารย์ของแต่ละคณะ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คณะและทำให้ผู้ชมนิยมชมชอบ หากเดินทางไปแสดงหนังแลกข้าวจากหมู่บ้านอื่น ก็ต้องไม่ออกเดินทางไปในวันพระแรมและขึ้น ๑๕ ค่ำ หัวหน้าคณะหนึ่งต้องนำดอกไม้ธูปเทียนมาทำพิธีบูชาหน้าที่บ้านไต่บ้านเสียก่อน และต้องหันหน้าไปทางทิศเหนือ เมื่อกล่าวคาถาจบก็ต้องกลั่นลมหายใจพร้อมกับกระทืบเท้าข้างขวาอีก ๓ ครั้ง

คณะหนังประโมทัย ของ คุณพ่อสิทธิ กลมเกลียวและคณะ ได้รับ การถ่ายทอดมาจาก อาจารย์คำหมาย บ้านโนนแคน เมื่อปี ๒๕๔๖ ซึ่งสมัยก่อนจะแสดงรับจ้างทั่วไปในหมู่บ้านใกล้เคียง ส่วนใหญ่เล่นเรื่องรามเกียรติ์ โดยจะมีหลายตอน มีงานจ้างที่เป็นงานทำบุญแจกข้าวจึงจะเล่นเรื่องนิทานพื้นบ้าน

๓. องค์ประกอบที่บ่งบอกให้เห็นคุณลักษณะของศิลปะการแสดง

๔.๑ เครื่องดนตรี ๕ ชิ้น ประกอบด้วย กลองชุด ระนาดเอก ฉิ่ง พิณ และแคน

๔.๒ ผู้แสดง ผู้เชิด จำนวน ๕ คน /ผู้พากย์อีก ๒ คน สลับฉากพูดของนักแสดงชาย-หญิง/
นักดนตรี ๔-๕ คน

๔. รูปแบบ วิธีการแสดง (บรรยายพร้อมแนบภาพหนึ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบที่ปรับปรุงยุค และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี จำนวน ๑ แผ่น)

หนังประโมทัย คณะ ส.ดำรงศิลป์

แสดงตามงานต่างๆตามที่ได้รับเชิญ/เด็กๆสนใจกันใหญ่

เบื้องหลังการแสดง/ทีมงาน อุปกรณ์การแสดง/เครื่องดนตรี

แสดงเรื่องรามเกียรติ์ แสดงได้ทั้งกลางวันและกลางคืน

๕. หน่วยงาน/องค์กร/กลุ่มบุคคล/บุคคล ที่ให้การสนับสนุน

๑. สภาวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ
๒. สภาวัฒนธรรมอำเภอห้วยตะพาน
๓. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๔. สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จ.อุบลราชธานี
๕. เทศบาลตำบลรัตนวาปีศรีเจริญ

๖. การสืบสาน บ่มเพาะ ถ่ายทอดศิลปะการแสดงแก่บุคคล กลุ่มบุคคล

หนังสือพิมพ์ คณະ ส.ดำรงศิลป์ ยังคงมีการสืบสานองค์ความรู้ด้าน การแสดงให้กับเยาวชน ลูกหลานในหมู่บ้านและชุมชนเรื่อยมา ในขณะเดียวกันก็มีการนำคณะไปแสดงในงานต่างๆที่มีความสำคัญ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เช่น งานวัฒนธรรมนานาชาติ งานกาชาดจังหวัดอำนาจเจริญ งานฉลองศาลหลักเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ

๗. มีศักยภาพและความพร้อมที่จะแสดงในทุกโอกาส

(✓) พร้อม () ไม่พร้อม

ชื่อ - สกุล (นักแสดง หรือหัวหน้าคณะ)

นายสิทธิ กลมเกลียว

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

หนังสือพิมพ์ คณະ ส.ดำรงศิลป์ บ้านเลขที่ ๔๘ หมู่ที่ ๕ บ.โสกสว่าง ต.ห้วยตะพาน

อ.ห้วยตะพาน จ.อำนาจเจริญ โทรศัพท์. ๐๘๔-๘๒๗๑๖๗๒

๘. รางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ

๑. ได้รับใบประกาศเกียรติคุณจากสภาวัฒนธรรมจังหวัด
๒. ได้รับใบประกาศประกาศเกียรติคุณจาก มหาวิทยาลัยขอนแก่น